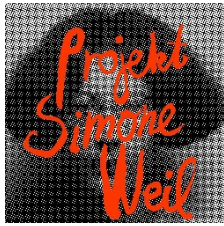

CITAT OM OCH AV SIMONE WEIL

Gunnel Vallquist om Simone Weil

Simone Weil kräver en del av sina läsare. Först och främst måste man möta henne med en förutsättningslöshet som inte är särdeles vanlig i vårt kulturklimat. Hon kan inte inrangeras i något av alla de fack där vi för vår trygghets och bekvämlighets skull sorterar in sådana personer och idéer som hotar att störa våra invanda schabloner. Man måste lyssna till henne med en hela väsendets öppenhet som inte är möjlig utan en förening av tålamod, äventyrslystnad och kurage. /.../

För att läsa Simone Weil krävs alltså en fördomsfull ärlighet och öppenhet, och detta är vad hon lägger in i ett av sina nyckelbegrepp: *uppmärksamhet*. Den innebär inte i första hand intellektuella utan moraliska kvalifikationer. Uppmärksamheten är ett med sanningens ande och sanningen är närhet till verkligheten, hurdan denna verklighet än är.

Simone Weil kan vid ett ytligt studium vara lätt att missförstå, framför allt när hon vänder sig mot sådant som är honnörsbegrepp för flertalet moderna människor och tvärtom förespråkar värden som för nutidsmänniskan har negativa förtecken. Ett enda exempel: hon avvisar principen om mänskliga rättigheter och vill ersätta den med lagen om mänskliga *skyldigheter*. Detta – kort sagt – därför att rättigheter alltid kan missbrukas, begagnas både i god och i ond riktning, medan uppfyllandet av en sann skyldighet alltid är något gott.

Det finns naturligtvis hos Simone Weil, även om man alltså läser henne så uppmärksam och förutsättningslöst som möjligt, åtskilligt som är diskutabelt. /.../ Ibland gör hon sig också skyldig till förenklingar i bedömningen av komplicerade företeelser. Det kan gälla det moderna samhället, det romerska riket, judendomen eller kyrkan. Men om bedömningarna ibland är onyanserade är de grundvärderingar som motiverar dem alltigenom lödiga. Vad hon hatar hos det totalitära samhället – det må sedan vara till kulören svart, brunt eller rött – liksom hos romarriket, judendomen och påveväldet, är alla tendenser till förakt för människovärdet, för varje enskild människas, och särskilt den svagastes och mest utsattas, oeftergivliga värde. Medan lydnad mot en fritt erkänd auktoritet för Simone Weil är något gott och ett djupt mänskligt behov, är den lydnad som påtvingas i kraft av en förmodad rättighet att befalla över andra som över slavar något djupt förhatligt. Och denna relation mellan förtryckare och slav finner hon i alla former av statsdiktatur, från det romerska riket till Hitler och Stalin, från Jehovakulten till inkvisitionskyrkan. Avskyn för dessa företeelser beror också på att de alla vilat på och propagerat för ideologier om falsk storhet, om en grupps utvaldhets på andras bekostnad. Därför att Simone Weil konsekvent kräver att människan måste sättas före systemet, drivs hon ut ur alla partiengagemang för att söka nya, radikala vägar.

(Ur Gunnel Vallquists förord till "Simone Weil" av Simone Pétrement, Natur & Kultur, Stockholm 1978).

Simone Weil om yttrandefriheten

Generellt sett klarnar alla yttrandefrihetens problem, om man utgår ifrån att denna frihet är ett intellektets behov samt att intellektet är något som finns uteslutande hos den enskilda människan. Ingen sammanslutning kan alltså rätteligen kräva yttrandefrihet, ty ingen sammanslutning har det ringaste behov därav.

Tvärtom kräver skyddet av tankefriheten att lagen förbjuder en sammanslutning att ge uttryck åt en åsikt. Ty så snart en sammanslutning börjar ha åsikter är det ofrånkomligt att den söker tvinga dessa på sina medlemmar. Förr eller senare lägger

man, beträffande ett antal mer eller mindre viktiga problem, hinder i vägen för individerna att uttrycka åsikter som står i motsats till gruppens – eller också tvingas de utträda. Men brytningen med en grupp i vilken man är medlem drar alltid med sig lidande, åtminstone på det känslomässiga planet. Och lika väl som riskerna och möjligheterna för lidande är något på handlingens plan sunt och nödvändigt, lika väl är detta skadligt för den intellektuella verksamheten. En fruktan, även av ringa intensitet, medför alltid antingen att man ger vika eller att man hårdnar i sina positioner, alltefter den grad av mod man besitter – och mer behövs inte för att det utomordentligt känsliga och sköra precisionsinstrument som intellektet utgör ska råka ur jämvikt. Även vänskapen innebär härvidlag en ansevärd risk. Förnuftet är på förhand besegrat så snart uttrycket av en tanke föregås av det lilla ordet "vi" – antingen det uttalas eller underförstås. Och när förnuftet förmörkas råkar kärleken till det goda inom kort på villovägar.

Den omedelbara praktiska lösningen är upphävandet av alla politiska partier. En sådan partikamp som förekom i Tredje republiken är något otillständigt; den måste förr eller senare oundvikligen utmynna i enparti-systemet, vilket är höjden av elände. Den enda möjlighet som återstår är det partilösa samhället. Idag låter väl ett sådant förslag nytt och djärvt. Detta är i så fall en fördel, eftersom det är något nytt man vill ha. Men i själva verket rör det sig helt enkelt om en tradition från 1789. För 1789 års människor fanns det inte ens någon annan möjlighet; ett politiskt liv sådant som det vi haft under det sista halvsekle skulle för dem ha tett sig som en ohygglig mardröm; de skulle aldrig ha kunnat föreställa sig att en folkets representant kunde till den grad uppge sin värdighet att han blev en disciplinerad partimedlem.

Rousseau hade för övrigt klart visat att partistrid automatiskt leder till republikens undergång. Han hade förutsagt resultatet. Just nu kunde man med fördel uppmuntra till studium av *Le Contrat Social*. Sanningen är, att överallt där det fanns politiska partier är demokratin död. /.../ En demokrati där det politiska livet består av partistrider kan heller aldrig hindra att det bildas ett parti som öppet åsyftar att förrinta demokratin. Om demokratin stiftar undantagslagar dömer den sig själv till kvävningsskörden. Och om den inte gör det, är den lika trygg som en fågel framför en orm.

(Ur "Att slå rot", översättning: Gunnel Vallquist, Artos, Skellefteå 1994).

Simone Weil om skyldigheter och rättigheter

Det är meningslöst att säga att människan å ena sidan har rättigheter, å den andra skyldigheter. Dessa ord uttrycker bara olika synpunkter. Deras relation är den som råder mellan objekt och subjekt. En människa har i och för sig enbart skyldigheter, bland annat vissa skyldigheter emot sig själv. Medmänniskorna har, från hennes synpunkt sett, enbart rättigheter. Hon äger i sin tur rättigheter, när hon ses från medmänniskornas synpunkt och dessa erkänner sig ha förpliktelser mot henne. En människa som vore ensam i universum skulle inte ha några rättigheter, men hon skulle ha skyldigheter. /.../ Förpliktelsen gäller endast människorna. Det finns inga förpliktelser för kollektivet som sådant, däremot för de människor av vilka det består, som tjänar, styr eller representerar ett kollektiv. Förpliktelserna gäller både den del av deras liv som är direkt förbundna av kollektivet och den som faller utanför dess ram.

(Ur "Att slå rot", översättning: Gunnel Vallquist, Artos, Skellefteå 1994).

Om någon säger: "Friheten hör till människans rättigheter" och man då frågar: "Vad består den där friheten som människan har rätt till?" så ger det begrepp som använts ingen vägledning om hur man skall komma fram till ett korrekt svar.

Säger man däremot: "Man är skyldig människan det hon behöver, och hon behöver frihet" och... då är det tvärtom...

Och om det då frågas: "Vem är skyldig?" måste svaret bli: "Var och en, efter de möjligheter som står honom till buds, i det läge, där han befinner sig."

Och om det frågas: "Vem behöver." Svar: Alla.

(Ur "Personen och det heliga", översättning: Karin Stolpe, Artos, Skellefteå 1994).

Simone Weil om intellektuell ärlighet

Den grad av intellektuell ärlighet jag måste iakttä för att vara min personliga kallelse trogen kräver att min tanke står opartisk gentemot alla åskådningar utan undantag /.../; i samma mån öppen eller avvisande mot alla...

(Ur ett brev, 1942. Ur biografien "Simone Weil" av Simone Pétrement, översättning: Eva Alexanderson, Natur & Kultur, Stockholm 1978).

Simone Weil om vänskap

Det svåraste i vänskapen är att värja sig för att älska det ljuva samförståndet; men om man inte värjer sig går all vänskap under.

(Ur ett utkast till en artikel, 1928. Ur biografien "Simone Weil" av Simone Pétrement, översättning: Eva Alexanderson, Natur & Kultur, Stockholm 1978s)

Simone Weil om basbehoven

Grundprincip: ingenting som har med livsbehov att göra skall vara beroende av pengar. Alltså: ingen som svälter eller fryser av brist på pengar.

(Ur "Personen och det heliga", översättning: Karin Stolpe, Artos, Skellefteå 1994).

Förpliktelsens föremål på det mänskliga området är alltid människan som sådan. Man är förpliktad gentemot varje människa helt enkelt därför att hon är en människa, oavsett alla ytterligare betingelser, och även om hon själv inte skulle anse sig ha några rättigheter. /- - / Denna förpliktelse är evig. /- - / Endast människan har en evig bestämmelse. Intet mänskligt samfund har en sådan. Därför finns det inga direkta eviga förpliktelser mot något samfund. Evig är endast förpliktelsen mot människan som människa. /- - / Redan för tusentals år sedan menade egyptierna att en själ inte kunde bli rättfärdiggjord efter döden om den inte kunde säga: 'Jag har aldrig låtit någon människa svälta.' /- - / Utvecklingen tänkes allmänt som i första hand en övergång till en samhällsordning där människorna inte behöver svälta. Om man ställer en allmänt formulerad fråga till vem det vara må, skall man få se att ingen vill förklara en människa för skuldlös, som har gott om föda och går förbi en halvt ihjälsvulten stackare utan att ge honom något att äta.

(Ur "Att slå rot", översättning: Gunnel Vallquist, Artos, Skellefteå 1994).

Simone Weil om framstegstänkande

Marxisternas och hela 1800-talets stora misstag, var tron att man bara behövde marschera på rakt fram för att nå skyn.

(Ur "Tyngden och nåden", översättning Margit Abenius, Skellefteå: Artos & Norma, 2010).

Simone Weil om motsatser

Motsatserna. Vår tid törstar efter det totalitära och vänder sig äcklad bort från det, och nästan alla älskar någon totalitär ideologi och hatar en annan. Råder det alltid identitet mellan det man älskar och det man hatar? Känner man alltid behov att älska det man hatar i en annan gestalt, och tvärtom?

(Ur "Tyngden och nåden", översättning Margit Abenius, Artos & Norma, Skellefteå 2010).

Om Simone Weils tankar om staten och partierna

Enda sättet att begränsa statens makt och ambitioner vore att upprätta en övernationell auktoritet som vid behov skulle kunna ge medborgare och undersåtar i en stat dispens från plikten att lyda denna stat.

Kanske måste man för att förbjuda partierna utöva ett så starkt tvång att detta skulle nödvändiggöra diktatorisk makt.

(Ur biografien "Simone Weil" av Simone Pétrement,, översättning: Eva Alexanderson, Natur & Kultur, Stockholm 1978).

VILL DU KOMMA I KONTAKT MED PROJEKT SIMONE WEIL:

Kontakt:

Maria Ericson, projektledare

Mejla: projektsimoneweil@gmail.com

Telefon: 070-302 72 90

BILJETTER: Boka via [Nortic och denna länk](#). Välj datum. Följ de vidare instruktionerna.

Var: Ö2. Östgötagatan 2, vid Mosebacke torg. t-bana Slussen. Se [här](#) för tillgänglighet.

När: Spelas 6 -30 september. Vardagar kl 19.30, helger kl 16. Se [här](#) för alla datum.